

Soudobé požadavky na velení vojskům

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálplukovníka
A. G. Šurupova, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja
mysl“ číslo 5/1979.*

Historické zkušenosti svědčí o tom, že spolehlivé vedení vojskům bylo vždy jedním ze základních faktorů dosažení vítězství v boji a operaci. Čím složitější byly podmínky a způsoby vedení bojové činnosti, tím více se zvyšoval jeho význam.

Úloha velení vojskům nabyla na zvláštní důležitosti v soudobých operacích. Budoucí světová válka bude mít globální rozmach. Válečná činnost bude vedena ve všech sférách, bude se vyznačovat účastí velkého množství vojsk, vyzbrojených ohromným množstvím nejsložitější a různorodé bojové techniky, rozhodností cílů, vysokým vypětím sil, rychlostí a manévrovostí. Soudobé bojové prostředky mají takové vlastnosti, jako je nebyvalá rychlost činnosti, prakticky neomezený dosah a ohromná ničivá síla. Úspěchu v boji, operacích a válce v celku v takových podmínkách dosáhne ten, kdo má k dispozici nejen na dobré technické úrovni vyzbrojené a na vysokém stupni bojové pohotovosti ozbrojené síly, ale i všestranně připravené orgány velení, schopné zabezpečit dovednou organizaci bojové činnosti, pevně a nepřetržitě řízení vojsk v intenzivních srážkách, která budou rozvinuta od prvních hodin války na souši, ve vzduchu i na moři.

Z analýzy podmínek řízení vojsk v soudobých operacích vyplývá řada faktorů, bez jejichž zhodnocení není možné správně určit požadavky na velení a vědecky zdůvodněné způsoby jejich realizace v životě vojsk.

Velení vojskům v soudobých operacích, ve srovnání s minulostí, je charakterizováno na jedné straně podstatným růstem rozsahu plnění úkolů a jejich složitostí, na druhé straně neustálým zkracováním času, věnovaného na plnění úkolů velení. V řadě případů, zvláště po zahájení válečné činnosti, budou velitelé a štáby nuceni řešit složité otázky řízení vojsk ve velmi krátkých lhůtách, počítaných na hodiny a minuty.

Orgány velení v takových podmínkách musí mít výjimečně vysokou bojovou pohotovost a být všestranně připraveny ke kvalitnímu splnění celého rozsahu na ně kladených úkolů.

Podmínky plnění úkolů velení v průběhu bojové činnosti budou ještě složitější. Vysoce manévrový charakter soudobých operací, účast různorodých uskupení vojsk v nich, velkého množství různých druhů a systémů výzbroje, rozmístěných a působících na rozsáhlých prostorech, rychle a zásadně se měnící situace — to vše podstatně zvětšuje rozsah údajů nezbytných pro velení, ztěžuje jejich analýzu a objektivní zhodnocení. Aby velitelé a štáby mohli včas a správně ovlivňovat průběh operace, musí působit výjimečně operativně, současně přijímat optimální rozhodnutí, zabezpečovat vysokou kvalitu plánování, organizace a řízení bojové činnosti.

V těchto podmínkách, tak jako nikdy dříve, vzrostla úloha štábů. Věc není jen v tom, že se podstatně zvětšil rozsah a

složitost úkolů kladených na štáb, a že prakticky neexistuje ani jedna otázka v životě a činnosti vojsk, která by stála mimo pole jeho působnosti. Dnes je velmi důležité, aby štáby projevovaly velkou iniciativu a nečekaly v žádném případě na zvláštní nebo doplňující pokyny velitele. Na základě přesné operační prognózy musí včas připravit návrhy jak na vzniklou situaci, tak i na ty otázky, které mohou vzniknout v dalším jejím průběhu. Zejména v tom se musí projevovat tvůrčí činnost a iniciativa v práci štábů. Všechno to je nezbytné plnit v podmínkách velmi omezeného času, nezdá se za nedostatečně jasné situace, při narušování práce systému velení nebo jeho jednotlivých prvků, za vysokého morálního a fyzického vypětí vojsk.

Snaha bojujících stran od zahájení bojové činnosti dezorganizovat velení vojskům vedením jaderných úderů, působením radioelektronických prostředků proti místům

velení a spojovacím uzlům je rovněž charakteristickou zvláštností soudobých operací. Je to pochopitelné, neboť narušení velení může mít za následek v řadě případů větší účinek, než bezprostřední vyřazení jednotlivých bojových prostředků a techniky z boje.

V soudobých požadavcích na velení vojskům se tak odrážejí tyto objektivní podmínky a charakteristiky, kterým musí odpovídat formou, obsahem a metodami nejúčinnější využívání možností vojsk při plnění jejich bojových úkolů.

Studium dalšího zdokonalování problémů teorie a praxe vojenského velení, které probíhá v současné době, vyvolává velkou různorodost požadavků na ně. Přitom ne vždy jsou brány v úvahu mezi nimi existující spojitosti a závislosti a rovněž určitá podřízenost; to ztěžuje objasnění kvalitativní míry, která by umožnila objektivně hodnotit stupeň souladu skutečného velení se současnými názory.

K základním požadavkům na velení vojskům můžeme zařadit: operativnost, vysokou kvalitu, pevnost, spolehlivost a utajení. Týkájí se velení vojskům v celku a jsou vychodiskem k vytyčení dílčích požadavků na systém velení a jeho prvky.

Uvedené požadavky existovaly i dříve. Dialektika vývoje je ovšem taková, že v každé nové etapě podléhá upřesnění jejich kvalitativní obsah, přesnější se stanoví kvantitativní normy, mění se i způsoby jejich realizace.

1. Zvláště podstatnými změnami prošel požadavek **operativnosti velení**. Odráží schopnost velení a štábů plnit úkoly v omezených lhůtách, rychle reagovat na všechny změny bojové situace a včas ovlivňovat průběh bojové činnosti v zájmu úspěšného splnění stanovených úkolů v boji a operaci.

Nezbytnost zvýšení operativnosti velení v soudobých podmínkách je vyvolána tím, že faktor času, který měl vždy velký význam v bojové činnosti vojsk, v současné etapě rozvoje vojenství nabývá na zvláštní aktuálnosti.

Dosažení operativnosti velení souvisí s uskutečněním celé řady opatření, která napomáhají značnému urychlení shromažďování a zpracování údajů o situaci, přijetí rozhodnutí, plánování bojové činnosti a stanovení bojových úkolů podřízeným vojskům. Mezi nejúčinnější patří: široké zavedení prostředků automatizace do procesu velení, další zdokonalování organizace a metod práce velitelů a funkcionářů orgánů velení na místech velení.

Hlavním kvantitativním ukazatelem, tj. kritériem hodnocení operativnosti velení je čas, spotřebovaný na shromažďování a zpracování informací, přijetí rozhodnutí a doručení úkolů podřízeným. Charakterizuje délku trvání elementárního (jednotlivého) cyklu velení, jehož zkrácení je jednou z důležitých podmínek včasné reakce na činnost protistojící strany. Proto předjet nepřítel v soudobých podmínkách předpokládá nezbytnost přesného zpracování rozpočtu času porovnáním vlastních časových ztrát s časem, který nepřítel spotřebuje na uskutečnění cyklu velení. Jinými slovy řečeno: poměr mezi vymezeným a potřebným časem je dnes nutné propočítat stejně tak přesně, jako poměr sil a prostředků stran.

Z operativnosti velení vyplývají základní požadavky, kterým musí odpovídat systém velení, zejména: vysoká bojová pohotovost, mobilita, nepřetržitost práce, vysoká rychlost činnosti a působení na velkou vzdálenost, dostatečný informační objem a spolehlivost práce v libovolných podmínkách situace.

Rychlost přijetí rozhodnutí a jeho včasné doručení vojskům samy o sobě ještě neznamenají vysokou kvalitu velení. Proto ve snaze maximálně zkrátit čas na přijetí rozhodnutí a vůbec na uskutečnění jakéhokoliv procesu velení je nutné zvyšovat i kvalitu jeho splnění.

2. **Vysoká kvalita velení** tkví ve schopnosti velení nejúčinněji využívat možnosti vojsk a reálně vzniklých podmínek situace. Smlouváme-li se v běžné praxi často s tím,

že rychlost a kvalita splnění jakékoliv práce jsou ve vzájemném protikladu, pak ve velení vojskům je taková situace nepřipustná. Vysoká kvalita velení předpokládá všestranné zdůvodnění přijímaných rozhodnutí a optimálnost rozpracovávaných plánů, dovedné velení vojskům v průběhu realizace rozhodnutí.

Zdůvodněnost přijímaných rozhodnutí je založena na včasných a věrohodných informacích, na všestranném studiu a znalostech situace, na objektivním hodnocení reálných bojových možností vlastních a nepřátelských vojsk. Zkušenosti z Velké vlastenecké války přesvědčivě dokazují, že jen důkladná analýza situace, podložená všestrannými propočty, umožňovala vystříhat se chyb a omylů v přijímaných rozhodnutích a rozpracovávaných plánech. V opačném případě byly vojskům stanoveny nepřiměřené úkoly, určovány nereálné lhůty jejich plnění a přehnaná tempa útoku. Kvalita rozhodnutí a plánů nemohla tudíž být vysoká. To často vedlo k neúplnému splnění úkolů operace. Chyby a omyly, kterých se dopustil velení a štáby v procesu velení v soudobých podmínkách, mohou vést k nenahraditelným ztrátám vojsk a nakonec ke zmaření splnění jejich bojového úkolu.

Stále rostoucí úlohu při dosahování vysoké kvality velení má automatizace velení, správně a tvůrčím způsobem využívání výpočetní techniky a jiných prostředků jednotlivými funkcionáři orgánů velení. Početné propočty na samočinných počítačích, spojené s přípravou rozhodnutí k použití soudobých zbraní ukazují, že jen racionálním rozdělením sil a prostředků, které jsou k dispozici, s přihlédnutím k jejich bojovým vlastnostem a správnou organizaci součinnosti je možné dosáhnout podstatného zvýšení účinnosti těchto zbraní. Takový je vliv kvality rozhodnutí. Pro jeho zvýšení jsou ovšem nutné dobře rozpracované matematické modely operací (bojové činnosti) a metodiky zpracování operačních propočtů.

Zkušenosti svědčí o tom, že je potřebná rovněž dobrá vycvičenost operačních důstojníků orgánů velení při využívání samočinných počítačů, modelů a metodik, při zpracování správné a úplné analýzy výsledků strojových rozhodnutí. Přitom je nezbytné mít na paměti, že s využitím matematických metod v současné době je ještě obtížné hodnotit celou řadu důležitých faktorů bojové situace a složitou závislost mezi nimi. Proto matematické metody, prakticky realizované v operačních propočtech, umožňují dnes zpravidla získávat ne samotná rozhodnutí, ale jen kvalitativní údaje pro jejich zdůvodnění. Pro

konečné přijetí rozhodnutí je zapotřebí tvůrčí a všestranná analýza situace, založená na zdravém smyslu, logice, zkušenostech, intuici náčelníků a výsledcích propočtů.

Kritériem hodnocení kvality velení mohou být různé ukazatele, které charakterizují vliv těch nebo oněch procesů velení na úspěch plnění bojového úkolu stanoveného vojskům. Za plně přijatelné můžeme pokládat ukazatele, které určují veličinu zvýšení efektivnosti činnosti podřízených vojsk v závislosti na úrovni plnění úkolů orgánů velení.

Nezbytnost zvyšování kvality velení vytyčuje řadu dílčích požadavků na systém velení. Hlavní z nich jsou: rychlá činnost a spolehlivost, věrohodnost a úplnost informací kolující v systému, dovedné využívání prostředků a systémů automatizace, a co je velmi důležité, plnohodnotné jejich matematické a informační zabezpečení.

3. **Pevnost a spolehlivost velení** jsou určovány schopností velitelství a orgánů velení plnit své funkce ve složité a rychle se měnící situaci za silného působení nepřítelů na spojovací soustavu.

Zkušenosti z války svědčí o tom, že každá strana se vždy snažila narušit velení vojskům nepřítel, protože to v mnoha směrech napomáhalo dosažení vítězství. Systémy velení a objekty jaderného potenciálu patří v soudobých podmínkách k prvořadým cílům ničení a radioelektronického umlčování.

Požadavek pevnosti a spolehlivosti předpokládá organizaci velení, která zabezpečuje nepřetržité řízení vojsk v jakékoliv situaci, zejména při hromadném nepřátelském používání jaderných zbraní a nejnovějších prostředků radioelektronického boje. Přitom nepřetržitost řízení nelze chápat zjednodušeně, jako nepřetržitě působení nadřízeného orgánu velení na podřízené. Tento požadavek vyjadřuje stálou možnost ovlivňovat podřízené a získávat od nich přesná hlášení o situaci, postavení, stavu a charakteru činnosti vojsk.

Pevnost velení je možné hodnotit z několika hledisek. Mezi hlavní kritéria patří možná úroveň ztrát osob a prostředků velení, za niž velitelé a orgány jsou schopni plnit v odpovídajícím rozsahu své funkce.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války potvrzují, že místa velení plně ztrácejí schopnost velet vojákům v případě, že je vyřazeno velitelství, štáb a spojovací uzel, že ztráty ostatních orgánů a technických prostředků velení převyšují 70 %. Jde-li o celkový systém velení, pak nejdůležitějším kritériem jeho pevnosti je schopnost

pracovat při vyřazení hlavních spojovacích uzlů a vedení.

Mezi nejdůležitější požadavky na zabezpečení práce systému velení patří vysoká technická spolehlivost spojovacích prostředků a jiných prvků spojovací soustavy, jejich odolnost, ochrana proti rušení, elektromagnetická koexistence a schopnost rychle obnovovat narušené spojení.

4. Nový kvalitativní obsah v soudobých podmínkách získává požadavek **utajení velení vojskům**, tj. schopnosti uchovat v tajnosti před nepřítelem jak samotný systém velení, tak i základní opatření při přípravě operace a velení vojskům v průběhu bojové činnosti.

Zvýšení požadavků na utajení velení v soudobých podmínkách souvisí na jedné straně s velkým nasycením orgánů velení technickými prostředky, jejichž rozmístění a působení je nutné utajovat, na druhé straně s rostoucími možnostmi průzkumu nepřítele. Současná úroveň rozvoje technických prostředků průzkumu nepřítele umožňuje zjišťovat objekty ve dne i v noci, v jakýchkoliv podmínkách počasí. Mohou zjistit práci nejen vysílačů, ale i přijímačů, dovolují prakticky nepřetržitě kontrolovat charakter elektromagnetického vyzařování na válčisti a na celém území státu.

Všechno to vede k nezbytnosti přijímat celý komplex organizačních a technických opatření, která směřují k zabezpečení nejvyššího utajení velení.

Kritériem hodnocení utajení mohou být ukazatele, které charakterizují možnosti nepříteli k zachycení informací, čas, který potřebuje na jejich dešifrování, pravděpo-

dobnost zjištění práce jednotlivých prvků našeho systému a jejich rozmístění atd.

Dosažení operativnosti, vysoké kvality, spolehlivosti a utajení velení vojskům v soudobých podmínkách nerozlučně souvisí s neustálým hledáním způsobů dalšího rozvoje systému velení, vytvářeného v ozbrojených silách k zabezpečení velení jak v míru, tak i ve válce.

Takový systém je složitý a skládá se z celé řady podřízených systémů různých stupňů velení, z nichž každý zahrnuje funkčně mezi sebou spojené orgány a místa velení, vlastní spojovací systém a rovněž speciální prostředky a automatizované systémy k získávání, shromažďování a zpracovávání informací o pozemní a vzdušné situaci.

Aby systém velení přesně plnil své funkce, musí být v nepřetržité pohotovosti k práci. Tento požadavek předpokládá, že v jakýchkoliv podmínkách situace všechny stupně systému velení (od strategických do taktických) a všechny jeho součásti musí být schopny zabezpečovat velení vojskům. Bojová pohotovost orgánů velení, jednotek a útvarů, které zabezpečují činnost systému velení, musí být o stupeň vyšší než bojová pohotovost vojsk. Jen při zachování této podmínky jsou velitelské štáby schopny včas a kvalitně organizovat plánovanou činnost podřízených vojsk.

V soudobých podmínkách jsou tedy kladeny na velení vojskům vysoké požadavky. Jejich realizace v praxi souvisí s řešením mnoha složitých úkolů, s překonáváním celé řady potíží organizačního, technického a metodologického charakteru.

Jinými směry dalšího zdokonalování velení vojskům jsou: zkvalitnění organizační struktury systému velení, rozpracování a zavedení vysoce účinných technických prostředků do procesů velení, rozvoj organizačních forem a metod práce velitelských štábů, rozpracování základních principů teorie velení, zdokonalování metod přípravy generálů a důstojníků v oblasti teorie a praxe velení.

1. **Problémy zkvalitnění organizační struktury systému velení** vojskům vyplývají z nezbytnosti jejich uvedení do plného souladu s úrovní rozvoje prostředků, forem a způsobů vedení soudobých operací (bojové činnosti) a dále dosažení pokud možno nejúplnější shody struktury velení v době míru s potřebami vedení války. Jen za této podmínky není potřebné strukturu velení reorganizovat v nejzávažnějším období zahájení válečné činnosti. Hledání

organizační struktury v průběhu války je krajně nežádoucí. Jestliže v minulosti to komplikovalo velení, pak v jaderné válce reorganizace systému hrozí úplným narušením velení.

Při řešení tohoto problému je nezbytné vycházet z optimální varianty celkového hierarchického „žebříčku“ všech stupňů systému velení a účelného rozdělení funkcí a úkolů mezi orgány a místa velení uvnitř každého stupně, dále i z optimálního složení a struktury každého místa. K určení funkčních povinností správně (oddělení) a jednotlivých jejich funkcí potřebujeme za základ položit princip přísné specializace. To je hlavní podmínkou zvyšování kvality práce ve velení.

V souvislosti s automatizací procesů velení se vyskytují názory o účelnosti všestranného snížení počtu mezistupňů v systému velení, což by mohlo vést k nutně-

mu zvýšení jeho operativnosti. V každém konkrétním případě je nezbytná podrobná analýza.

Směr a charakter rozvoje struktury systémů velení předurčují i způsoby dalšího zdokonalování složení orgánů velení. Štáby útvarů svazků a svazů přistoupí k plnění svých úkolů ve velení ne formou v míru existujících oddělení a správ, ale celým systémem míst velení. Proto organizační struktura orgánů velení musí se již v míru maximálně přibližovat k přijatému systému míst velení a charakteru úkolů, plněných na každém z nich.

2. Problémy rozpracování a zavedení vysoce účinných technických prostředků do procesů velení jsou podmíněny nezbytností zvyšování pracovní výkonnosti velitelů, generálů a důstojníků jednotlivých orgánů velení. Používání technických prostředků velení musí jim poskytnout více času pro trvalé řešení principiálních a nejdůležitějších otázek velení.

Řešení těchto problémů souvisí především s vypracováním takticko-technických požadavků a s nalezením způsobů dalšího rozvoje prostředků velení v souladu s obecnou technickou politikou. Pro zabezpečení vysoké operativnosti v práci má důležitý význam stanovení racionálního stupně vybavení orgánů, míst velení a pracovišť technickými prostředky pro shromažďování údajů o situaci, zpracování a zobrazení informací, přípravu propočtů a dokumentace.

Zvláštní místo zaujímají problémy, spojené s rozpracováním a zavedením nových automatizovaných systémů velení u vojsk. Automatizace je právem pokládána za jeden z nejdůležitějších směrů dalšího zdokonalování velení vojskům. Rozvoj automatizovaných systémů velení, jejich technické a další druhy zabezpečení však přímo závisí na tom, jak správně jsou zvoleny meze a stupeň automatizace základních procesů a úkolů velení a stanovena přesná schémata činnosti. V současné době je nezbytné zvýšit pozornost dalšímu využívání komplexních metodik plnění výpočetních a informačních úkolů, matematických modelů operací (bojové činnosti), více do této práce zapojovat štáby.

Jedním z podstatných problémů velení a zvláště automatizace jeho procesů je nezbytnost zvětšení rychlosti přenosu spojovacích kanálů a sítí, zvýšení jejich odolnosti a ochrany proti radioelektronickým prostředkům umlčování nepřítelů. Spojovací soustava se stala v současné době komplexní a složitá. Při plnění velkého okruhu úkolů v oblasti zdokonalování velení vojskům je proto nutné neustále mít na zřeteli, že bez pevného a spolehlivě

pracujícího spojení je nemožné jakékoliv řízení.

3. Problémy rozvoje organizačních forem a metod práce orgánů velení souvisí s nezbytností pochopit změny, ke kterým došlo v organizaci a struktuře vojsk (sil) a v jejich systémech velení, dále i po zavedení technických prostředků velení k vojskům a štábům. Jestliže v letech Velké vlastenecké války trvala příprava operace zpravidla týdny a měsíce a na organizaci útočného boje na stupni pluk—divize bylo vyčlenováno 5—7 dní, pak nyní s tím nelze počítat. Ve spojitosti s tím nabývají v současné době na nejdůležitějším významu rozpracování a zvládnutí dokonalejších metod činnosti ve velení, aby jeho všechny otázky byly řešeny rychle, spolehlivě a kvalitně. Svým obsahem musí odpovídat charakteru a podmínkám vedení soudobých operací, organizační struktuře vojsk a štábů, dosažené úrovni rozvoje a možnostem prostředků velení a spojení a vůbec celé materiálně technické základně velení, kterou má nebo bude mít v perspektivě k dispozici systém velení.

Je to důležitá a složitá otázka. V ní úzce prolínají organizační stránka, metodické zásady bezprostředního plnění hlavních úkolů velení a subjektivní kvality velitelů a funkcionářů orgánů velení.

Několik slov o hlavních problémech tohoto směru.

V současné době jsou u vojsk zpracovávány a zdokonalují se typová schémata celkové organizace práce velitelů, štábů a dalších orgánů velení, která stanoví posloupnost přijetí rozhodnutí, vydání úkolů vojskům a plánování operace (bojové činnosti). Zvláštní pozornost zasluhuje metoda souběžné práce, která umožňuje značně zkrátit dobu na přípravu operace. Zkušenosti z jejího používání však ukazují, že pokusy za každou cenu se vejít do doporučeného času a stanovených grafikonů práce bez přihlédnutí k situaci, rozsahu a charakteru plnění úkolů, dále bez přesné sladění správ (oddělení), vysoké kázně a organizovanosti vedou někdy k přijetí unáhlených rozhodnutí.

Proto další rozvoj organizačních forem musí jít cestou vědeckých zdůvodnění norm spotřeby času mezi různými orgány velení, pracovními skupinami a jednotlivými funkcionáři. Důležité je rovněž objasnění zvláštností činnosti štábů ve složitých podmínkách bojové situace, při omezeném složení sil a prostředků velení, při rušení práce spojovacích systémů v důsledku jejich palebného a radioelektronického umlčování.

Metody organizace velení vojskům stanoví zásady (způsoby) a pravidla plnění

konkrétních úkolů velení, kterých využívají velitelé, generálové a důstojníci orgánů velení při přípravě a v průběhu operace. Mezi ně patří: shromažďování a zpracování údajů o situaci, přijetí rozhodnutí a doručení úkolů podřízeným vojskům, plánování operací (bojové činnosti), organizace součinnosti a zabezpečení, kontrola a poskytnutí pomoci vojskům, dále bezprostřední řízení vojsk v průběhu vedení operace (bojové činnosti). Při plnění každého z těchto úkolů velení budou využívat velitelé a štáb, v závislosti na podmínkách situace, různých zásad a pravidel práce.

V současné době jsou k dispozici rozpracované a v letech Velké vlastenecké války dobře prověřené metody plnění mnoha úkolů velení. Bojové zkušenosti jsou zdrojem skvělých vzorů plánování velkých operací, organizace součinnosti a zabezpečení bojové činnosti velkého množství vojsk, příkladů živé a tvrdé organizátorské práce velitelů a štábů u vojsk. V těchto metodách je mnoho užitečného a cenného. Úkolem je pokračovat v jejich zdokonalování s přihlédnutím ke změnám podmínek.

Rozvoj metod velení na vědeckém základě musí směřovat ke zvýšení zdůvodněnosti přijímaných rozhodnutí a optimálnosti rozpracovávaných plánů, ke zvětšení účinnosti využívání všech sil a prostředků, k využívání možností soudobých technických prostředků velení. Musí být založeny na širokém využívání matematických a jiných metod vojenského prognózování v procesu plnění různých úkolů.

Několik slov o stylu práce. Velení vojskům je v první řadě velení lidem. Proto úspěšné plnění úkolů velení závisí nejen na využívaných zásadách a pravidlech, ale i na způsobu chování velitelů a jiných funkcionářů orgánů velení ve vzájemném styku, na jejich umění vytvářet příznivou pracovní atmosféru ve štábech a na místech velení. Prvořadý význam v tomto smyslu má situace, kterou vytváří kolem sebe velitel. Musí být nejen náčelníkem, který vydává rozkazy a nařízení, ale i taktickým a pečlivým vychovatelem podřízených kolektivů.

Pro styl práce velitelů a funkcionářů orgánů velení musí být charakteristické: vysoká stranickost, odbornost, umění v jakýchkoli podmínkách situace využívat vědecky zdůvodněných a praxí prověřených organizačních forem a metod velení.

Řešení problémů zdokonalování forem a metod práce velitelů a štábů tkví v jejich přehodnocení na základě teoretické a praktické проверки nových metod, dalšího vybavení a vybudování míst velení, zavedení, využívání a zvládnutí nových prostředků

a systémů velení, a konečně přípravy potřebných kadrů.

4. Problémy rozpracování základních otázek teorie velení vyplývají ze složitosti praktického plnění úkolů velení v soudobých operacích (bojové činnosti). Jestliže ještě nedávno postačovala pro úspěšné velení znalost teorie vojenského umění a jisté praktické zkušenosti, pak v současné době je to málo. Od velitelů a řídicích pracovníků všech stupňů se kromě toho požadují hluboké znalosti zákonů a principů, které jsou vlastní procesům velení, a umění účinně jich používat v praxi. Ve své činnosti musí využívat soudobých metod velení, vědecké organizace práce, posledních výsledků vědy a techniky, zevšeobecněných zkušeností z válek.

Pro zdokonalování velení vojskům je nezbytná speciální teorie, která na základě neustále se měnících podmínek ozbrojeného zápasu musí zjišťovat existující protiklady ve velení a ukazovat způsoby jejich překonávání, formulovat soudobé požadavky na ně, spojovat v jedno problémy organizační struktury a způsoby činnosti systémů velení, rozpracovávat a zavádět vysoké účinných technických prostředků velení, organizace a metod práce velitelů a štábů. Taková teorie musí všestranně pochopit všechno to nové, čeho bylo dosaženo v oblasti velení, a uchovávat spořádaný systém názorů na jeho organizaci.

Aby teorie velení splnila všechny tyto funkce, je nezbytné ji zdokonalovat na základě výsledků obecné vědy velení a s ní hraničících věd, kromě toho i na základě zkušeností z operační přípravy štábů. Takový rozvoj teorie velení se uskutečňuje v rámci vojenského umění a dalších součástí vojenské vědy.

Spolu s tím se musí rozvíjet i obecné základy teorie velení, neboť předmětem jejího zkoumání jsou jednotné zákony a principy velení, organizační formy a metody činnosti systémů velení.

Nejsou-li obecné základy teorie velení, pak se mnohé principiální otázky velení v každé oblasti vojenství řeší svým způsobem. Výsledkem jsou nevyhnutelné velké a neopodstatněné ztráty: nedostatek vzájemného chápání, potíže v organizaci a udržování součinnosti, různý výklad stejných pojmů. Neexistuje jednotný systém kritérií účinnosti velení a využívaných principů. Jsou různé názory na metody práce i na volbu způsobů jejich dalšího zdokonalování.

V obecných principech musí být obsažena ta všeobecně teoretická základna, na jejímž podkladě se bude neustále zdokonalovat řízení ozbrojených sil a velení vojskům na všech stupních.

Vytvoření teorie velení souvisí s nutností dalšího hlubokého studia a zevšeobecnění zkušeností z velení vojskům v době druhé světové války a zejména Velké vlastenecké války, ze současných lokálních válek, zkušeností z velitelsko-štabních a vojskových cvičení v poválečném období.

K získání určitých závěrů je nezbytné rozhodněji organizovat cvičení, zaměstnání a štabní nácviky k nejsložitějším otázkám velení, zvláště k řízení vojsk při přípravě a v průběhu bojové činnosti. Nejdůležitější problémy jsou: další všestranné zkoumání podstaty a obsahu velení vojskům v soudobých podmínkách s přihlédnutím k novým výsledkům vědy a techniky; zjištění zákonitostí, které objektivně působí v procesech velení a stanovení mechanismu jejich projevu v praxi. Na tomto základě je nezbytné formulovat hlavní a nejobecnější principy velení a stanovit metody jejich využívání v praktické činnosti velitelů a orgánů velení. Kromě toho ke stanovení teorie velení jsou nutné základní výzkumy nejen čistě vojenských, ale i politických, sociologických, právních a psychologických aspektů velení.

Jedním z ústředních problémů teorie velení vojskům je zhodnocení zavedených a znovu rozpracovávaných systémů velení. Přitom je nejsložitější vybrat kritéria účinnosti, která by umožnila zhodnotit, do jaké míry systém velení zabezpečuje plnění bojových úkolů vojsk.

5. V současné době, kdy ve velení vojskům probíhají vskutku revoluční změny, je účelné vyčlenit jako samostatný a velmi důležitý směr dalšího zdokonalování velení ozbrojeným silám **problémy zkvalitňování přípravy generálů a důstojníků v oblasti teorie a praxe velení.**

Tak jako nikdy dříve, úspěch činnosti velení a orgánů velení závisí na úrovni vědecké, operační a vojenskotechnické přípravy vojenských kádřů, na stupni zvládnutí vědeckých metod velení, znalostí a umění využívat možností soudobých prostředků velení.

Automatizovat velení vojskům znamená osvobodit velitele a hlavní funkcionáře štábů od intenzivní a nepřetržité práce. V podmínkách používání automati-

zovaných systémů velení stane se jejich práce zodpovědnější a složitější. Vznikne mnoho nových funkcí, k jejichž plnění musí být včas připraveni. Žádné „moudré“ stroje a vědecké rozpracování neúčinnějších metod velení nedokáží nahradit nedostačující přípravu velitelského sboru a nemění tvůrčím způsobem plnit úkoly velení s využitím soudobých prostředků velení.

Účinné velení ozbrojeným silám v soudobých podmínkách vyžaduje dokonale připravené kádry, které spojují v sobě logiku a dialektiku s hlubokým operačně taktickým myšlením, technickou přípravu s matematickými znalostmi, širokou informovanost o otázkách operačního a jiných druhů zabezpečení s vysokou psychologickou připraveností pro činnost v neobyčejně složitých situacích. Velmi důležité je všechno toto zvládnout nejen teoreticky, ale i v praxi, získat již v míru pevné návyky v řízení vojsk v situaci, maximálně blízké bojové. Požadavky na vysokou úroveň politního a vzdušného výcviku se tedy ve stejné míře týkají i funkcionářů orgánů velení.

Proto jedním z důležitých úkolů dalšího zdokonalování velení je hluboké vědecké zkoumání celého systému přípravy kádřů v komplexu: na vojenských školách a akademiích i v průběhu operační a bojové přípravy. Přitom programy výuky musí v maximální míře odpovídat soudobým zvýšeným požadavkům na velení a v neposledním výsledkům vědy a techniky v této oblasti. V samotné metodice výuky je účelné položit důraz na samostatnost při získávání znalostí, na vštepování tvůrčího myšlení, na praktické procvičení velení přímo na místech velení v polních podmínkách.

Na školách je důležité zapojit posluchače do aktivní vědecké práce nejen ve vojenskovědeckých kolektivech, kdy má někdy podmíněný charakter, ale i v průběhu plnění částí vojenskovědeckých úkolů společně s katedrami.

Z hlediska dalšího rozvoje získaných znalostí přináší velký prospěch organizace periodických shromáždění generálů a důstojníků orgánů velení, organizovaných přímo u štábů, dále i zdokonalování jejich přípravy ve specializovaných kursech.

Růst úlohy velení a splnění úkolů vojsk vyžaduje jeho neustálé zdokonalování. Při řešení tohoto problému je nutné široce využívat soudobých vědeckých metod a prostředků výzkumu, které směřují k hlubokému studiu a zevšeobecnění zkušeností z velení vojskům ve Velké vlastenecké válce a v soudobých lokálních válkách, zkušeností z velitelsko-štabních, vojskových a speciálních cvičení v poválečném období. V tomto směru existují dosud velké rezervy. Úplnější a rychlé využívání zkušeností je jednou z nejdůležitějších podmínek dalšího zdokonalování velení vojskům, zvyšování bojové pohotovosti a bojeschopnosti ozbrojených sil.